25 ANYS DE L'ACCIDENT NUCLEAR DE VANDELLÒS I **"Som i serem un poble antinuclear", proclama sobre l'Ametlla de Mar l'expolític d'ERC**

"Amb Vandellòs I, vam guanyar el tancament de la central, però no el futur"

ENTREVISTA Joan Callau

Portaveu del Comitè Antinuclear de l'Ametlla, creat el 1989

Callau, fotografiat en una cafeteria de l'Ametlla. / Ò.M.J.

L'AMETLLA DE MAR *Ò. Meseguer*

Pregunta: On era quan es va produir l'accident?.

Resposta: Les imatges que tens enregistrades al cap són les més fresques. Jo venia d'Amposta amb el cotxe i a la ràdio ja deien que hi havia passat alguna cosa, que no semblava greu però que ningú afirmava que no fos greu. Va haver molta confusió i ningú sabia a què ens enfrontàvem. No vaig tindre cap problema per entrar al poble, sense Policia ni Guàrdia Civil. Tothom dormia. Ara, aquell record m'horroritza. On estava el pla d'emergència nuclear?. Encara avui només serveixen per donar cobertura legal a una indústria que continua sent igual de perillosa que quan l'accident de Vandellòs I. Fukushima ho va confirmar.

P: I quan es van adonar que el perill havia sigut molt important?.

R: Quan, l'endemà de l'accident, un bomber va dir en una emissora que el problema no era un incendi, sinó que el reactor s'havia descontrolat. De fet, es va aconseguir parar *'in extremis'*. Mai després es van oferir dades d'emissions radioactives.

P: Però no creu que, amb els anys, sí que s'han aconseguit minimitzar els riscos de l'energia nuclear?.

R: El temps ha demostrat que cap dels arguments de la gent que vam demanar el tancament de Vandellòs I, i que aleshores ens deien catastrofistes, era sense base. Japó no és una república bananera i en un moment determinat, tot i que ara la gent ja no se'n recorda, la comunitat internacional es va preocupar per com s'incorporaria al medi ambient o a la cadena alimentària la radioactivitat. Vint-i-cinc anys després de Vandellòs, les catàstrofes naturals han negat la màxima que la tecnologia ens preserva de les agressions. El que s'ha de fer és esgotar terminis i hipotequeses polítiques i destinar esforços a altres fonts d'energia.

P: Quan es va constituir el comitè antinuclear?.

R: La mateixa setmana de l'accident es va convocar una assemblea a la Societat i va començar a sortir gent a l'escenari dient: "hem de fer front a això!". I, en un moment, hi havia 20 o 30 persones, que vam constituir el comitè, que ha passat a la història. Vam passar a ser un exemple de mobilització de la societat civil, denunciant els fets i defensant els drets. Acabàvem de la faena i, sense sopar, ens reuníem fins a la matinada, plantejant estratègies. No vam parar d'organitzar accions i d'intentar provocar l'opinió pública fins que, més de dos anys més tard, es va oficialitzar el tancament de la central.

P: Van tindre èxit de convocatòria. Quines accions recorda més?.

R: Vam portar carbó per Reis a Vandellòs I, vam tallar carreteres, vam liderar la marxa de Barcelona amb una pancarta que deia "Barcelona 92, sense Vandellòs u i dos". Aquestes imatges van fer la volta al món. Vam presentar una denúncia al Parlament europeu, vam alertar dels nous perills que implicaven els primers atacs islamistes. Vam voler alarmar. Vam començar a construir l'argument de la quota territorial en la producció nuclear i del tancament progressiu de les centrals. No tinc cap dubte que va ser la pressió social la que va tancar la central, perquè, al principi, la classe dirigent, tant espanyola com catalana, es va posar al costat dels propietaris.

P: Quan l'accident, no es va activar el pla d'emergència interior de la central.

R: La indústria nuclear, al marge de la fal·làcia de la seguretat tecnològica, s'aixeca sobre una altra gran mentida: els plans d'emergència nuclear. Són paper i, a sobre, no hi ha mitjans per desenvolupar-los. I el cost és un cost amagat i socialitzat que va a càrrec de la ciutadania. Si s'han de millorar carreteres i tindre més dotacions de protecció ho hauria d'assumir l'empresa que es beneficia d'una activitat perillosa com una central nuclear, però no és així. Amb Vandellòs I, per començar, hi hagués hagut d'haver depuracions polítiques per la no activació de protocols. Per exemple, el governador civil.

P: Ni responsabilitats polítiques ni penals, perquè el judici a cinc dirigents de l'empresa i el CSN va resultar del tot absolutori.

R: Jo havia entrat a ERC, que em va vindre a buscar per la meua condició d'antinuclear, i vaig compromètre el partit amb l'acusació popular, que va exercir l'advocat barceloní Marc Viader, que va fer una gran faena. No ens en vam sortir. Sempre vaig tindre la sensació que, en realitat, malgrat algunes declaracions polítiques, a tothom ja li anava bé que es tapés el que havia passat i es girés el full. La desestimació de qualsevol condemna va ser el punt final del comitè antinuclear.

P: Quines conclusions en trau, ara, de tot el procés, des de l'accident fins a aquest punt final?.

R: Em pregunto què vam guanyar i què vam deixar de guanyar?. El comitè sostenia que, tancant Vandellòs, obríem un futur de reconsideració de l'energia nuclear. Vam guanyar el tancament, però no vam guanyar el futur. Vam perdre l'oportunitat d'impulsar les energies renovables amb una llei d'energies netes que avui hauria frenat l'atac del govern del PP contra aquestes fonts de generació. Vam perdre l'oportunitat d'ampliar l'àrea d'influència per decidir acollir qualsevol indústria perillosa: per això, fa poc se'ns va imposar una tèrmica sense la participació del Perelló o l'Ametlla. Tampoc hem guanyat una millor preservació de l'entorn. Defensàvem una manera de viure a partir de la pesca i el turisme de qualitat, i això s'ha acabat.

P: El comitè de l'Ametlla va ser un dels embrions de la lluita antinuclear a Catalunya.

R: Jo era un adolescent que em vaig manifestar contra la construcció de les centrals d'Ascó, abans de l'accident de Vandellòs, però la lluita antinuclear a l'Ametlla és històrica i ja anteriorment, amb Joan Rebull, va haver un moviment opositor a la construcció d'una o dos centrals a l'Estany. Després, amb Vandellòs I, vam veure la gola i les dents del llop i això ens va fer enfrontar a fets reals en una lluita més dura. La principal força de l'energia nuclear és la seua capacitat per comprar opinadors.

P: La vostra rebel·lió va esquitxar l'Ajuntament de l'Ametlla. Com va anar?.

R: Va ser una batalla que va fer canviar el govern municipal. Un regidor vinculat al comitè antinuclear va ajudar a canviar les majories en un pacte que va fer alcalde Joan Font (PP) per castigar CiU. Vam pactar que els diners que es rebien de la central no s'havien de tocar per a res que no fos la lluita antinuclear. Font va tocar aquests diners i ens hi vam enfrontar, i els portaveus de la lluita antinuclear rebíem amenaces telefòniques. La situació es va resoldre amb una moció de censura que va fer fora Joan Font. Som –i sempre serem– un poble antinuclear. ■

Ecologistes en Acció convoca una concentració diumenge, dia 19 d'octubre

VANDELLÒS *Ò.M.J.*

L'accident de fa 25 anys ha fet de Vandellòs I gairebé un mite de la por. A més a més, poc després de l'accident va transcendir que una central bessona de Vandellòs I (de tecnologia francesa) havia patit, nou anys enrere, l'accident nuclear més greu de França i que totes les centrals de les mateixes característiques ja tenien data de caducitat. Vandellòs I va esdevindre un referent del discurs proteccionista territorial. "Deixeu l'aigua, preneu les nuclears", deien les pancartes que el comitè de l'Ametlla incorporava a les manifestacions antitransvasament poc després de consolidar-se el minitransvasament de l'Ebre al Camp de Tarragona.

Avui, per recordar l'accident i la lluità, Ecologistes en Acció ha convocat, el dia 19 d'octubre, just quan es compliran els 25 anys de la nit de l'accident, una concentració a les antigues instal·lacions de la planta. "Davant la bogeria de la Societat Nuclear Espanyola, que vol allargar el funcionament de les centrals nuclears fins als 60 anys, és necessari respondre amb contundència demanant un calendari de tancament de les centrals de tot l'Estat espanyol", exposa el grup ecologista, que fa una crida a la participació en l'acte, que es farà a les 12 del migdia i en què també hi ha previstos, al marge de la lectura d'un manifest a càrrec d'Itziar González, actuacions musicals i una sardinada. També han editat un vídeo sobre el 25è aniversari en què participen Fermí Fernández, Cesk Freixas, Uri Giné, Marina Rossell, Sílvia Sabaté o el portaveu de la Coordinadora Anticementiri Nuclear, Sergi Saladié.

Els ecologistes van ser els únics que van aguantar el pols judicial contra Vandellòs I i sempre han denunciat que els canvis introduïts al Codi Penal el 1995, sis anys després de l'accident i cinc abans del judici, van afavorir els acusats pel que fa a la definició dels delictes de risc catastròfic, ja que s'havia eliminat la referència explícita a les "substàncies radioactives". ■

Font: biblioteca.tortosa.cat